

razsvitljevali berleči strašni ognji sovražnika. Več sto hrabrih Francozov je zgubilo danes svoje življenje, in vendar ni bilo opravljenega nič. Opornost, ktere tu niso pričakovali, in pomanjkanje živeža, ki ga je bilo v revnih kočurah doljnega in srednjega Loga le komaj za kako malo pešico ljudi najti, je sovražnike zelo plašilo.

17. maja zjutraj se ponovi bitka. Navali sovražnika so bili še huji od včeraj, in prisiljen je bil Herman, strelce vzeti v okope. Zdaj pa so se tudi francozki topovi primaknili in neprestano na okope streljali. Se vé, da je od tega kladara mnogo terpela; posebno zlo so bile puškarnice poškodovane in streljanje je bilo našim zelo težavno, ker so francozke kroglice ravno v puškarnice letele in več naših že ranile, akoravno so tudi še naši s puškami in topovi mnogo Francozov ranili in ubili. Celi dan se pokajo in ako je tudi naših le mala truma, jo je oživljala prava hrabrost slovanska in vsi so terdno sklenili, braniti se do zadnje srage kerví in ne podati se po nobeni ceni. — Temne krila črne noči so zagernile zopet žalostno zemljo, — drugi dan obsede je minul.

Komaj se je bil napočil zor 18. maja, že so osipali francozki topovi na novo ogenj na kladare in še več škode naredili. Al naši so jim zmiraj krepko odgovarjali z kroglicami in stanovitno se deržali. Nenadoma so vendar se zdaj reči obernile. Ob osmih zjutraj pride vnovič francozki glasnik posado zahtevati, naj se s kladaro podá: razloži pa tudi, da Naborjet je vzeti in njegova posada posekana, ter pristavi, da tudi njih, ako se prec ne podado, ravno tista osoda čaka, ker pomoči se jim vsled tega, da je avstrijska vojska že od Terbiža pregnana, nikakor nadjati ni. Vedši, koliko milobo ima materinski jezik posebno v ptuji zemlji, pripelje glasnik tudi saboj ogulinskega častnika, ki je bil pri Naborjetu vjet. On je mogel vse to rojakom svojim v domačem ilirskem jeziku poterditi in z grozivnim nagovarjanjem jih k udaji opominjati. Nadjali so se sovražniki s tem brez vseh daljnih ovér doseči svoj namen, — al branitelji se niso ustrašili tega naznanila, velikoveč jih je smert verlih jugoslovanskih bratov še z večjo hrabrostjo užgala in napolnila. Svesti si, da bodo s tem, ako Francoze tukaj zadržé, ostalim bratom in vsi avstrijski vojski jako hasnili, sklenejo raji umreti, kakor podati se. Zato Herman v imenu vse posadke glasniku reče: „Naloženo nam je kladaro braniti do smerti; sveta nam je ta zapoved in ne bojimo se, umreti na kervavi postelji slave za drago domovino“. — Pri teh besedah hrabrega mladega zapovednika vsi vojaki nadušeni perste k prisegi vzdignejo, in obljubijo si, kakor zvesti tovarši in bratje eden drugemu do smerti na strani stati. Vidši, da tudi s tem nič ne opravi, se verne glasnik v francozki tabor. — Prične se nov strel na kladaro, kteremu so pa naši zopet krepko odgovarjali. Ob dveh popoldne pride še enkrat francozki glasnik in vabi poslednjikrat posado, da naj se podá. Herman kratko in merzlo zaverne, da ostane pri svojem prvem odgovoru. (Dalje sledí.)

Národní običaji.

Neki lepi isterski običaji *).

Ko zvon zazvoní, reče pobožni Istran: „glas božji“, kadar se pa ob večjih praznikih počne priterkavati, se še odkrije in prekriža na čéli, govoreč: „slava otcu“, na ustih: „i sinu“, na persih: „i duhu svetemu“ itd.; drugikrat se prekrižuje samo z enim križem po običaji latinskem.

Gredé memo cerkve, posebno v kteri se shranuje presveto svetotajstvo telesa Jezusovega, verni Istran obervivši se k njej postojí za hip, se odkrije, prekriža, koleno prikloni, in pokrivši se mirno napreduje svoj pot.

Isterski potniki pridši na mesta, odkodar se zadnjikrat vidi kakošna božjopotna cerkev, se še enkrat k njej obernejo, se odkrijejo, koleno poklonijo in prekrižajo, zato so

*) Istra, Istran, istersko, in Istrija, Istrijan, Istrijanac, istrijansko se po Istri sliši; ali jaz mislim, da je ono prvo stareje. Pis.

neki takih krajev dobili ime Poklon: Poklon na Učki, Poklon med Plominom in Beršecem, med Krajem in Lavranom, Poklonac na Veprinački gori itd.

Po več mestih gredó vsi možki v cerkvi pri službi božji na sprednjo njezino polovico po obéh krajih, ženske pa ravno tako vse zadej za njimi; in ko imajo iz cerkve iti, naredé te onim po sredi prostor, da vsi odidejo, potlej gredó še le ženske, ter se obernejo oni na desno, te pa na levo stran; in ta običaj mi se hvale vreden zdí zavolj več uzrokov. Ako Istran gré iz cerkve, ko ima grobje pri sebi, rad zagradi v pest blagoslovljene vode, da z njo pokropí grobe svojih umerlih, se pomoli za duše njihove, in ko ima proč iti, še prekriža grob po običaji duhovniškem.

Še se najdejo sem ter tje, ki pred duhovnikom koleno priklonijo, in ako jim se reče: to se samemu Bogu spodobi, odgovorijo: „ter ste vi namestnik Božji“. Iz tega se vidi velikost njihove vere in spoštovanje do duhovnih pastirjev.

Potojočemu Istranu je po navadi dolžnost, naj bo kjer če, pozdravljati pri poti delajoče: „Bog daj dobro srečo!“ tem pa, lepo ga odzdravljati: „Bog daj srečo i zdravlje!“ Ako se pa na poti srečujejo, je dolžnost, da mlaji starejega, nižji višjega pozdravlja, na pr.: „Bog vam daj zdravlje!“, „zdravi bili!“, „Bog vas živi!“ itd.; drugi pa odgovarja: „Bože daj zdravlje!“ „Bože daj zdravlje i duši spasenje; i vi zdravi bili“ itd. Ako se pa po večkrat na dan srečajo, se sliši reči: „Zdravo! sopet se srečamo“, drugi pa: „Bože daj, da bimo se tako i v raji“. Po Kastalsčini je pa lepa navada, da se pri srečevanju reče najprvo: „Hvaljen Bog (ili Isus) i Maria“; odgovor: „Vazda budi hvaljen Bog i Maria“, in koj zatem: „dobro jutro“, „dobar dan“, „dobar večer“, kakor je doba dneva; po pravi Istri se pa to pozdravljanje po potih redkeje sliši, rabi se pa to ko prihajajo eden k drugemu v hiše.

Ako kateri poglavar ali višji praša podložnika ali nižjega: „kako je?“ ta odgovori: „na vaše gospodine“ (laški „al modo suo“) to je: „jaz sem vas v vaši oblasti, meni se godí, kakor vi očete“. Iz tega je očitna velika ponižnost do poglavarjev. Ako pa enak enakega praša: kako je prijatlu? se reče: „hvala Bogu, dobro“ — ali: „bolje bi se hotelo, bi se laglje terpelo“; namesto „kako je?“ se tudi praša: „Kako vas Bog pomaga?“ Če se reče komu, posebno ki nima svoje hiše, kamo greste? rad odgovori: „Iz ptujega na ljudsko (ptuje)“.

Ako tukaj govorijo od kakošnega podvzetja, se navadno pristavlja: „Ako če Bog“, „ako Bog dá“; n. pr.: „grém tamo, ako če Bog“; „ču delati to, bude rastlo to i to, ako Bog dá“. Kadar se pogovarjajo od kakošne strašne bolezní, otekline ali rane pa prikladajo: „Nebudi primera“; n. pr.: pokaže z roko na svoj život in reče: „tako rano je imel, nebudi primera“; to je: „Bog nas obvarvaj take nesreče“. Opravivši kakošno težko delo ali potovanje, ako kdo reče: „Hvala Bogu! storili smo“ ali „prišli smo“, odgovori drugi: „Bože daj tako v raj!“

Odrastli Istrani se večidel med seboj vikajo, tudi žene vikajo svoje možé, in celó matere svoje sine potlej ko stopijo v kakošen stan, da niso več toliko pod njihovo skerbjo.

Kadar Istrani komu pri govorenju v besedo sežejo, rečejo: „ne zamerite, da vam besedo prebijem“; „ne zabite ča ste hoteli reči“. Ako pa morajo izgovoriti kakošno manj spodobno besedo, koj pristavijo: „prosim proščenja vašega poštenoga obraza“, — če je to v hiši: „prosim proščenja vaše poštene kuče“; spominajoči pa v razgovoru kakošne mertve, vselej priložijo: „Bog ga pomiluj“, „Bog mu daj duši lahko, da ga zaludo nespominamo“.

Poprej ko pristopijo isterski ljudje k presvetemu obhajilu, prosijo po mnogih krajih v cerkvi eden drugega proščenja: „odprostitute mi, ako sem vam ča zagrešil; ako sam se vam ča zameril; ako sam vam ča prevredil“; posebno pa bolniki, samo ako morejo, tega nikoli ne opusté oni hip pred sv. obhajilom storiti, n. pr.: „odprostitute mi svi okolo klečeči“, ali: „svi ki ste okolo mene“; oni pa reko: „Bog vam od-

prosti, mi vam odproščamo iz pravega serca“. Po nekterih župah (farah) je bil pred malo leti, ali zdaj že odpuščeni običaj, da so se posebno ženske pridše v cerkev kušnile; mislim po nauku evangelijskem, ki veli, da pomiri se z bratom svojim prvo, kakor prineseš dar svoj na žertvenik. —

Na daru se Istran rad s sledečimi besedami zahvaluje: „I k letu, Bože daj i k letu, i još priko leto“; včasih pa tudi pristavi sam pomén teh besed: „zlamenje da bi bili živi i imeli ča (kaj) dati“; „Bože daj da bi imeli ča uživati, dati i pustiti (po smerti)“.

Ako prašan Istran, kamo da gré ali kaj gré delat, pové, tamo in tamo, ali to in to; se mu lepo reče: „u dobar čas“, „srečno bilo“. Da ti in taki običaji niso povsod enaki, in da jih je posebno po mestih in gradovih nemila laščina zaterla, se lahko razume!

J. V.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Dvora na Koroškem. B. L. — 10. dan p. m. smo začeli rež žeti, ki je pri nas letos med vsem žitom naj bolje plenjala, le na stermih bregovih jo je suša enmalo pripela. Zunaj ovsu in prosu je pri nas žito prav lepo. Pri večjih kmetijah, posebno okoli Verbe, žanjejo večidel kóparice, kterih veliko iz Ziljske doline pride. Kóparice dobé od kope, to je, od 60 snopov en groš, opoldne in zvečer jesti in dvakrat mavžino. Novo požet snop srednje reži tehta 6 funtov, šteje po 1200 bilk, in odrezani lati tehtajo po 3 lote in pol; bilka meri 62 pavcov ali colov.

Od celjske doline. Nesreča vedno žuga. Pičle 2 uri hodá od Celja na izhodno stran in ob levem bregu Voglajne je prijetna hribovita krajina in podfara sv. Lovrenca. Na prijaznem griču stoji lepa cerkvica; okoli je nekaj malo lesenih in zidanih hiš. Pridni pa pobožni ljudje bivajo ondi, ki živé se večidel od poljodelstva. V pondeljk 23. junija je podal se oskerbnik neke ondotne hiše (posestnika ni domá) v Celje ter je nesel opravniku graške zavarovavnice proti ognju plačilo, da bi tisto hišo zavaroval (asekuriral). To je bilo dopoldne; popoldne je prihrumela nevihta nad celjsko in št. lovrenško okolico; zabliska se, pa treši v ravno tisto hišo, ktero je njeni oskerbnik dopoldne bil zavarovat šel; unela se je, ter do tal pogorela vsa. Ali bo graška zavarovavnica škodo povernila, ali ne, ne vémo; prav in človeško pa bi bilo, da bi to storila. J. Š.

Iz Šentvida nad Ljubljano 14. rožnika. F. V. Oznanite ljube „Novice“ veselje, ktero smo farani sv. Vida danes doživeli. Naš rojak, sloveči podobar Matevž Tomc, nam je véliki oltar popolnoma dokončal, in pri ti priložnosti se je velika slovesnost obhajala. Ob štirih popoldan razglasajo možnarji in lepo ubrani zvonovi začetek slovesnosti, s ktero smo sv. Vida počastili. Mnogo ljudstva iz vse naše fare se je snidilo in novo podobo sv. Vida spremilo od podobarjevega doma v vežo božjo. Šolska mladost, dekličí v belem oblačilu zelene vejice v rokah in pa fantiči so spremili mladega mučenika, kterege je šest korenjakov neslo. Pri cerkvenih vratih so ga gosp. fajmošter sprejeli in blagoslovili. V cerkvi je bil z orglami in petjem sprejet, potem pa je bila hvalna pesem zapeta. Vsem pričujočim so se igrale solze veselja v očéh, in vedno se bomo veseli spominjali današnjega dneva. Hvala lepa prečastitemu gospodu fajmoštru Potočniku, ki so to delo osnovali, — hvala lepa verlemu mojstru Tomcu, kterege samo delo častí, — hvala pa tudi vsem dobrotnikom, ki so po svoji moči pripomogli k ti napravi.

Iz Ljubljane. V nedeljo zjutraj je Dimnikov Jaka z govedi, ki so jih predsednik naše kmetijske družbe gosp. Terpinc v pariški razstavi nakupili, srečno prišel domú na Fužine, in tako svojo nalogo tje in sém dobro opravil. Kakor smo že unidan povedali, je ena krava imenitnega holandskega plemena (od kterege smo v našem listu pred 3 leti prav na drobno pisali) z junčkom, druga pa žlahnega švajcarskega rodú tudi z junčkom. Nismo še vi-

dili novega blaga, — pa ker ste obé kravi v pariški razstavi poslavljené bile, že samo to pričuje, da mora posebno lepo in dobro biti. Za povzdigo domačega kmetijstva vseskozi skerbnemu gosp. predsedniku naše kmetijske družbe pa gré v tem dvojna hvala: prvič, da tudi krajnska dežela je bila slavno imenovana v veliki pariški razstavi, in da je dobila nove imenitne goveje plemena, ktere, ako zdrave delj časa ostanejo, ne bojo brez prida za domačo živinorejo. Berž ko ne je tudi to holandsko pleme, ki je sedaj iz Pariza prišlo, prvo, ki ga imamo na Krajnskem. Mikavno bo opazovati, kako se bo sponašalo v našem kraji in pri naši kermi.

Novičar iz raznih krajev.

Peštanski časnik „Pest. Lloyd“ je prinesel te dni novico, da nova občinska (srenjska) postava bode osnovana po stari, ki je pred letom 1849 veljala, da soseske si ne bojo same volile županov in odbornikov, ampak da jim jih bo vlada postavljala itd. Ker je ta nepričakovana novica hitre poti šla iz enega časnika v drugega, se je oglasil vladni list „Oester. Corr.“ rekoč: „Peštanski Lloyd je te dni naznanil nekatere reči zastran nove občinske (srenjske) postave, ktere se hitro širijo po svetu. Mi pa za gotovo zamoremo povedati, da ravno neki bistven del tistega razglasa zapopada zgolj le pomote“. — Pri cesarskem vojaškem mornarstvu se bo okoli 100 fantov v službo vzelo; kdor želi na morje se udinjati, naj se na kmetih oglasi pri svoji kantonski gosposki, v mestih pa pri magistratu, kjer bo vse zvedil kako in kaj. — Iz Českega se sedaj bolj natanko sliši, da je škoda, ki jo je toča semtertje napravila, grozno velika; samo na pristavah kneza Švarcenberga je zbila čez 200.000 ceglov raz streh. — Iz Tiroljskega se piše od neke hudobije, za ktero ni lahko imena najti. V Thiersee-u je veliko cesarsko sadišče mladega gojzdnega drevja — in 11. dan t. m. ponoči je bilo 80.000 mladih dreves (smerek in mecesnov 2 let starih) pokončanih; našli so jih drugi dan pokošene, da je očitno bilo, da iz zgolj hudobije se je to zgodilo. — V pariški razstavi je bilo v vsem skupaj živini našega cesarstva 92 premij v dnarji in pa 9 hvalnih pisem podeljenih; premije v dnarji so znesle 36.230 frankov. Nekteri lastniki so nakupili v razstavi posebno lepo ali dobro živino, in kakor nam zapisnik kaže, je prišlo 49 ptujih, večidel žlahnih goved v naše cesarstvo, zraven teh mnogo ovác velikega in mesnatega angleškega in holstajnskega plemena, dokaj žlahne kuretine itd. To je dobiček za živinorejo našega cesarstva. Prihodnje leto 1857 bo v Parizu od 22. maja do 7. junija spet taka razstava, in že je ondotna komisija razglasila, da v prihodnjo razstavo bojo pripušene junice rojene po 1. oktobru 1855, junci pa po 1. maju 1856. — Na polji politiškem se tudi te dni ni pripetilo nič kaj posebnega; naj važniše, kar se je zvedilo, je morebiti to, da kraljica angležka ni hotla sprejeti ameriškikh poslancov zato, ker so prišli v navadnjih suknjah knji; poslanec Dallas je vès serdit zapustil kraljično poslopje. Nočemo sicer reči, da zavolj „sukinj“ se bo razderlo prijateljstvo dveh mogočnih vlad, pa pozabili tudi nismo, da tudi pred tremi leti je bila „suknja“ (paletot) Menšikovova znamenje razderte prijaznosti med Rusom in Turkom. — Po poslednjih novicah še ni stan na Gerškem tak, da bi se smel odhod francozko-angleške posadke kmali pričakovati; vlada sama ne more berzdati nepokojnih. — Tisti razpor med Šlezvik-Holstajnom in Danijo, o katerem se je leta 1848 toliki hrup gnal, se je začel spet ponavljati; Danci hočejo Šlezvikane in Holstajnce do dobrega zatreti.

Milodari za Blejčane. Gosp. Ant. Namre, fajmošter na Kopajni in ondašnji farani 4 fl. 10. — Od nekterih faranov iz Komende sv. Petra 9 fl. — Farani Žabniški 5 fl. — Iz bolnišnice Ljubljanske 1 fl.

Milodari za Semičane. Gosp. Jan. Erjavec, Jeseniški kaplan, 1 fl. — Iz bolnišnice Ljubljanske 1 fl. — Gosp. dr. J. Š. v Celji 1 fl.